

věditelnost stavební zálohy poskytnuté čekatelem se končí ve vzájemném vypořádání a vyúčtování, které nastane po dostavění domku a jeho převodu na čkatele. Je-li čekatelský poměr zrušen, má vzájemné vyúčtování nastati ihned.

Kontumačním rozsudkem prvního soudu ze dne 14. května 1934, č. j. Ck Ia 298/34-2, byl žalobce odsouzen zaplatiti družstvu 10% celého stavebního nákladu a jiné částky s čekatelstvím domku souvisící, celkem částku 9.246 Kč 65 h s přísl., avšak k tomu byl podle obsahu oné žaloby odsouzen jen jako člen a čekatel rodinného domku. Když tedy byl žalobce později z členství a čekatelství toho žalovaným družstvem vyloučen a smlouva čekatelská byla takto rozvázána a když rodinný domek určený pro žalobce připadl do volné dispozice žalovaného družstva, nemůže již družstvo proti žalobci materiálně požadovati zaplacení vysouzené částky 9.246 Kč 65 h s úroky a musí býti vzájemné zúčtování mezi spornými stranami provedeno na nynějším základě způsobeném právě tím, že byl čekatelský poměr rozváán a zrušen. Kdyby se ona vysouzená částka připočetla žalobci k tíži, musila by se mu současně připočísti k dobru, protože by ji družstvo musilo nyní žalobci vrátit.

Poněvadž se nižší soudy tímto vzájemným vyúčtováním nezabývaly, výšku nároků žalobcových a žalovaného družstva nezjišťovaly a nabízené důkazy v té příčině vůbec neprovedly, trpí řízení vytýkanou kusostí a bylo rozhodnouti, jak se stalo.

Čís. 17098.

K pojmu omylu ve smyslu § 871 obč. zák.

Podstatným znakem omylu je rozpor mezi skutečností a mezi onou skutkovou podstatou, kterou strana pokládá za pravou skutečnost, nebo plynou-li z domnělé skutkové podstaty jiné povinnosti, než které odpovídají tomu, čeho strany zamýšlely dosáti oním jednáním, předpokládajíc, že straně jednající na základě domnělé skutkové podstaty nejsou ony rozpory povědomé.

Nebyl-li omyl první strany druhé straně pouze zřejmě nápadný z okolností, nýbrž musila-li býti druhá strana o omylu první strany důvodně přesvědčena, ježto ona strana učinila svůj projev výslovně na základě jiné skutkové podstaty, než jaká odpovídala skutečnosti a jakou měla na mysli druhá strana, nevyžaduje se k neplatnosti projevu pro omyl, aby omyl první strany byl omluvitelný a nezáleží na tom, by-li vzbuzen vlastní neopatrností druhé strany anebo i osobou třetí.

Pojistníková výpověď pojistné smlouvy není odůvodněna, byla-li učiněna na základě omylného odmítnutí nároku na plnění z pojistné smlouvy (pro opozděnost), ač pojistník věděl, že pojišťovna odmítá nárok ten za zcela jiných skutkových předpokladů, než které měl na mysli pojistník a které odpovídaly skutečnosti.

(Rozh. ze dne 9. listopadu 1938, Rv I 833/38.)

Žalovaná byla u žalující pojišťovny pojištěna proti následkům zákonné odpovědnosti za škody způsobené provozem motorového vozidla na dobu od 2. prosince 1935 do 2. prosince 1945. Dne 31. srpna 1936 došlo při jízdě oním vozidlem řízeným šoférem žalované k nehodě, při níž byl nezl. Antonín R. zraněn. Proti šoféru žalované firmy bylo zahájeno trestní řízení, v němž byl proti němu vynesena pravoplatný odsuzující rozsudek. Dne 15. prosince 1936 obdržela žalovaná dopis ze dne 14. prosince 1936, v němž jí Dr. Bohuslav S., advokát v P., oznámil, že jeho mandant nezletilý Antonín R. byl automobilem řízeným šoférem žalované zachycen a zraněn a zároveň ji žádal, aby jej uvědomila do 3 dnů, zda jest ochotna nahraditi jeho mandantu utrpěnou škodu, ježto je jako majitelka vozidla za škodu odpovědná. Žalovaná dopisem z 15. prosince 1936, k němuž připojila dopis Dr. Bohuslava S. i opis odpovědi jemu zaslané, oznámila žalobkyni, že zasílá dopis Dr. S. a dále že byl již dne 3. listopadu 1936 trestním soudem vynesena rozsudek Tk XVI 2130/36-4, kterým byl šoféru žalované vyměřen trest 50 Kč podmínečně na jeden rok a žádala, aby žalobkyně další zařídila a podala jí o tom zprávu. Žalobkyně zpravila pak dopisem ze dne 21. prosince 1936 žalovanou, že odmítá se zabývat s uvedeným případem pro hrubé porušení pojistných podmínek, ježto jí nebylo hlášeno trestní řízení. Žalovaná dopisem ze 6. ledna 1937 oznámila žalobkyni, že žalobkyninu zprávu nemůže vzít na vědomí, ježto o trestním řízení dříve nevěděla, poněvadž jí to řidič zamlčel, a dala zároveň podle čl. 20 všeob. poj. podmínek pro neodůvodněné odmítnutí plnění výpověď z pojistné smlouvy s okamžitou platností. Žalující pojišťovna pak odvolala odmítnutí nároku žalované na odškodné, zpravila o tom žalovanou a dne 18. února 1937 zlikvidovala škodnou událost zaplacením náhrady 830 Kč poškozenému. Všeobecné pojistné podmínky ustanovovaly: Čl. 14: »Pojistník jest zavázán oznámiti pojišťovateli neprodleně dostavení se příhody pojistné, jakmile o ní zvěděl. Povinnosti oznámiti příhodu pojistnou se dostojí, odešle-li se oznámení do 8 dnů po době, kdy třetí osoba mimosoudně přivedla svůj nárok proti pojistníkovi k platnosti nebo kdy bylo pro čin, na němž nárok se zakládá, zavedeno trestní řízení.« Čl. 16: »Ztráta nároků na pojistníka proti pojistiteli nastane, je-li porušen některý ze závazků, jenž měl býti plněn proti pojišťovateli dle čl. 14. Tato ztráta však nastane, jestliže pojistníkovi nelze přičítati ani úmysl, ani hrubou nedbalost, anebo nemělo-li porušení toto vlivu ani na zjištění pojistné příhody, ani na zjištění neb objem plnění závazku pojistitelova.« Čl. 20: »Pojistník jest po nastalé pojistné příhodě oprávněn k výpovědi s okamžitou platností, odepře-li pojistitel zcela nebo zčásti uznati nárok na odškodné neb obmeškal-li se v této věci. Výpověď jest pojistník povinen dáti do měsíce po tom, kdy bylo zamítnuto neb splatno odškodné, a to nikoliv na pozdější dobu než na konec běžného pojistného období, došlo-li k výpovědi jednou neb druhou stranou, přísluší pojistiteli pojistné až do ukončení pojišťovacího poměru.« Tvrdíc, že žalovaná souhlasila se vzetím odmítnutí nároku na odškodné zpět a že teprve po

čtvrt roce, když byla upomínána o zaplacení další pojistné prémie, namítala, že svým dopisem ze 6. ledna 1937 dala výpověď, domáhá se žalobkyně na žalované zaplacení následné pojistné prémie. Žalovaná za řízení vznesla mezitímní návrh určovací, že pojistná smlouva shora dotčená výpovědí žalované zanikla a není po právu. Soud první stolice uznal podle žaloby a zamítl důsledkem toho vznesený mezitímní určovací návrh žalované. Odvolací soud uznal podle mezitímního návrhu určovacího žalované a důsledkem toho zamítl žalobu. Důvody: Prvý soud vycházel z názoru, že bylo povinností žalované, aby hned v prvním dopise ze dne 15. prosince 1936 žalující pojišťovně vysvětlila, z jakých důvodů došlo k opožděnému hlášení pojistného případu, a ježto se tak nestalo, dospěl k přesvědčení, že žalovaná uvedla žalující pojišťovnu v omyl a že jest tudíž její prohlášení o odmítnutí škody ze dne 21. prosince 1936 neúčinné podle § 871 obč. zák. Podle čl. 14 všeob. poj. podmínek ve shodě s ustanovením § 39 zák. č. 145/1935 Sb. z. a n. jest pojistník zavázán oznámiti pojistiteli neprodleně dostavení se pojistné příhody, jakmile o ní zvěděl. Není pochybnosti ani v literatuře ani v judikatuře, že se ona lhůta počíná teprve dnem, kdy se pojistník dověděl o uplatňování nároků třetí osobou nebo o zavedení trestního řízení. V souzeném případě vysvítá z předložených dokladů, že zástupce poškozeného oznámil žalované dopisem ze dne 14. prosince 1936, že teprve dodatečně bylo vypátráno, že nehodu zaviniilo auto patřící žalované a že proto činí žalované o nehodě oznámení. Žalovaná ihned po obdržení právě uvedeného dopisu oznámila dne 15. prosince 1936 uplatňovaný nárok žalující pojišťovně s informací o trestním řízení, které jí bylo hlášeno teprve téhož dne řidičem H. Z toho plyne, že žalovaná učinila zadost své oznamovací povinnosti podle čl. 14 všeob. poj. podmínek. Bylo tedy na žalující pojišťovně, aby si podle čl. 14 č. 2 všeob. poj. podmínek vyžádala od žalované další vysvětlení, byla-li v pochybnostech, anebo v omylu o včasném hlášení nehody. Neboť žalovaná jest podle uvedeného článku k dalšímu vysvětlení zavázána teprve tehdy, žádá-li o to pojišťovna. V souzené věci bylo další šetření pro žalující pojišťovnu nutné právě hledíc na ustanovení čl. 16 všeob. poj. podmínek, poněvadž ztráta na plnění nenastane, nejde-li o porušení ani z úmyslu, ani z hrubé nedbalosti, anebo nemělo-li porušení vlivu ani na zjištění, ani na objem plnění. Nemohla proto žalující pojišťovna při šetření řádné dbalosti nárok na plnění odmítnouti bez dalšího šetření. Prvý soud tedy pochybil, když dospěl k závěru, že žalovaná zavdala svým dopisem ze dne 15. prosince 1936 podnět k omylu žalující pojišťovny podle § 871 obč. zák. a že žalobkyně postupovala zcela správně a zcela odůvodněně, když odmítla nárok na plnění. Ale i kdybychom se postavili na stanovisko, že žalovaná uvedla žalující pojišťovnu v mínění, že se oznámení stalo opožděně důsledkem hrubé nedbalosti, vyžaduje ustanovení § 871 obč. zák., že omyl pojišťovny musí býti nezaviněný (omluvitelný), t. j. že pojišťovna byla na omylu, ač jednala s náležitou opatrností (§§ 1297 až 1299 obč. zák.),

a že přes to nepozorovala, že žalovaná činí nedostatečné oznámení. Podle toho, co bylo shora uvedeno, nezachovala žalobkyně onen stupeň opatrnosti, aby se vyvarovala omylu. Žalující pojišťovna, od které pocházejí pojistné podmínky a která se velmi dobře vyzná v pojišťovacích věcech, neboť se zabývá téměř výhradně pojišťovacími záležitostmi, musila si hledíc na ustanovení čl. 16, druhé věty, a čl. 14, č. 2 všeob. poj. podmínek, v souzeném případě nejprve vyžádati další vysvětlení od žalované, proč hlásila nehodu z 31. srpna 1936 teprve dne 15. prosince 1936. Když tak neučinila, nezachovala podle názoru odvolacího soudu onen stupeň opatrnosti, který se vyžaduje od pojišťovny jako odbornice v pojišťovacích věcech podle § 1299 obč. zák., ani onen stupeň opatrnosti, který se podle §§ 1297 a 1298 obč. zák. vyžaduje při obyčejných schopnostech, vůči žalované, která se pravidelně pojišťovacími věcmi nezabývá a učinila včas dosti své oznamovací povinnosti dle pojistných podmínek, jak jest shora uvedeno. Nemůže se tedy žalující pojišťovna s úspěchem odvolávat na omyl podle § 871 obč. zák., když jí bylo možno, aby se mu vyhnula prostým dotazem u žalované o vysvětlení, proč se stalo oznámení teprve dne 15. prosince 1936. Dospěl proto odvolací soud odchýlně od stanoviska prvního soudu k závěru, že žalující pojišťovna neměla dostatečné důvody k okamžitému odmítnutí nároků na plnění, že žalovaná nezavinila nijakým opominutím, že žalobkyně odmítla plnění a že žalující pojišťovna nezachovala onen stupeň opatrnosti řádného člověka, tím méně řádného obchodníka ani při odmítnutí nároku, ani při odvolání tohoto odmítnutí, a že důsledkem toho mohla žalovaná právem dáti výpověď z pojistné smlouvy podle čl. 20 všeob. poj. podmínek. Tvrdí-li žalující pojišťovna v odvolacím sdělení, že by jednání žalované odporovalo zásadám poctivého styku, nutno podotknouti, že se žalovaná zachovala přesně podle ustanovení všeobecných pojistných podmínek, a když žalobkyně bez bližšího vyšetření skutečného stavu věci ihned odmítla nárok na plnění, k čemuž oprávněna nebyla, jak sama připouští tím, že později nárok plnila, nemůže si stěžovati na to, když žalovaná použila svého práva vyhrazeného jí pro takový případ ustanovením čl. 20 všeob. poj. podmínek. Bylo tudíž mezitímnímu určovacímu návrhu žalované vyhověti a žalobu proto zamítnouti.

N e j v y š š í s o u d obnovil rozsudek soudu první stolice.

D ů v o d y:

Odvolací soud dospěl k nenapadenému závěru, že se oznámení o dostavení se pojistné příhody dopisem žalované ze dne 15. prosince 1936 stalo včas podle čl. 14, odst. 1, všeobecných pojistných podmínek. Nejde tudíž o porušení závaznosti, které by mělo v zápětí ztrátu nároku na plnění podle čl. 16 uved. poj. podmínek, a nemá proto významu ani druhá věta tohoto článku.

Jde proto jen o to, zdali žalobkyně byla dopisem žalované o dostavení se pojistné příhody ze dne 15. prosince 1936 uvedena v podstatný a omluvitelný omyl, který byl s to, aby podle § 871 obč. zák. učinil nezávazným prohlášení žalobkyně v dopise ze dne 21. prosince 1936, jímž odmítla nárok na plnění. Žalující pojišťovna zastává sice názor, že vzpomenutý dopis žalované byl tak jasný, že nezavdával objektivně ani příčiny k pochybnosti o tom, že oznámení o dostavení se pojistné příhody bylo učiněno opožděně, a že tudíž o omylu žalobkyně nemůže býti žádná řeči. Než tím není náležitě vystižen pojem omylu. Neboť podstatným znakem omylu jest rozpor mezi skutečností a mezi onou skutkovou podstatou, kterou strana za pravou skutečnost pokládá, nebo plynou-li z domnělé skutkové podstaty jiné povinnosti, než které odpovídají tomu, čeho strany zamýšlely oním jednáním dosáhnouti, předpokládajíc, že straně jednající na základě domnělé skutkové podstaty nejsou ony rozpory povědomé. V souzeném případě byla žalobkyně v omylu, když odmítla dopisem ze dne 21. prosince 1936 nárok na plnění, a to proto, že se oznámení pojistné příhody stalo opožděně, neboť ve skutečnosti tomu tak nebylo. Než každý omyl není ještě důvodem k tomu, aby nevznikl závazek z projevu vůle strany jednající v omylu, nýbrž musí to býti omyl vyvolaný jedním ze způsobů uvedených v § 871 obč. zák., tedy jestliže druhá strana zavdala k omylu první strany podnět, nebo když druhé straně musil býti omyl první strany z okolností patrně nápadný, anebo když byl omyl včas vysvětlen. Ustanovení to ovšem dále předpokládá, že omyl musil býti omluvitelný, to jest, že strana byla v omylu, ač jednala s náležitou a zákonem předepsanou opatrností (§§ 1297, 1299 obč. zák., čl. 282 obch. zák.). Odvolací soud dospěl k názoru, že omyl žalobkyně byl neomluvitelný a že žalovaná nezavdala svým dopisem ze dne 15. prosince 1936 žalobkyni podnět k omylu. Než v souzeném případě nepadá neomluvitelnost omylu žalobkyně vůbec na váhu a nezáleží ani na tom, zda žalovaná podnět k omylu žalobkyně nezavdala. Neboť ustanovení o omylu prýští ze všeobecné právní zásady, že hotovost smlouvy vůbec nenastává, jestliže projev vůle obou stran není souhlasný (§§ 861, 869 obč. zák.). Z toho plyne, že ví-li jeden smluvník, že druhý smluvník přijal sice jeho nabídku, ale za jiných skutkových nebo právních předpokladů, nedojde k smlouvě. Proto praví i § 871 obč. zák., že byla-li první strana na podstatném omylu o obsahu projevu, který učinil druhý smluvník, nevznikne pro první stranu závazek, když druhé straně musil omyl první strany býti z okolností patrně nápadný (druhý případ § 871 obč. zák.). Tu se ovšem zdá, že je třeba, aby omyl byl omluvitelný. Avšak, nebyl-li omyl první strany druhé straně pouze patrně nápadný z okolností, nýbrž musila-li býti druhá strana o omylu první strany důvodně přesvědčena, poněvadž tato učinila svůj projev výslovně na základě jiné skutkové podstaty, než jaká odpovídala skutečnosti a jakou měla na mysli druhá strana, pak se nevyžaduje, aby omyl první strany byl omluvitelný, a nezáleží na tom, zda byl vzbuzen vlastní neopatrností druhé strany anebo i osobou třetí. To

plyne i z § 875, druhé věty, obč. zák., kde se praví, že věděl-li druhý smluvník, že prvního smluvníka uvedla v omyl třetí osoba, jest užití ustanovení §§ 870 až 874 obč. zák. V souzené věci žalovaná musila zcela určitě seznati z dopisu žalobkyně ze dne 21. prosince 1936, že žalobkyně jedná v omylu, poněvadž ve svém dopisu výslovně uvedla, že odmítá nárok na plnění proto, že oznámení o pojistné příhodě bylo učiněno opožděně. Věděla tudíž žalovaná, že žalobkyně odmítá nárok na plnění za zcela jiných skutkových předpokladů, než které měla na mysli žalovaná a které odpovídaly skutečnosti, takže objektivně vzbuzovala odpověď obsažená v řečeném dopisu takový dojem, jakoby žalobkyně byla výslovně psala, že odmítá plnění jen pro případ, že oznámení pojistné příhody došlo opožděně. Bylo proto povinností žalované, aby žalobkyni věc vysvětlila a ji z jejího omylu vyvedla, a nesrovnává se se zásadami poctivého styku, aby žalovaná využila omylu žalobkyně a aby místo vysvětlení věci vypověděla pojistnou smlouvu dopisem ze dne 6. ledna 1937 podle čl. 20 všeobecných pojistných podmínek. Není proto projev žalované pojišťovny o odmítnutí nároku na plnění, obsažený v dopise ze dne 21. prosince 1936, pro ni závazný a výpověď pojistné smlouvy pojistníkem není odůvodněná.

Již proto jest žalovaná povinna zaplatiti celou prémii za období od 2. prosince 1936 do 2. prosince 1937, a také její mezitímní určovací návrh není důvodný.

Čís. 17099.

Má-li úprava práv a povinností (užívání) jednotlivých spoluvlastníků nemovitosti zapsané v pozemkové knize, odlišující se od zákonné úpravy, působiti proti poctivým třetím osobám, jež jednají v důvěře v pozemkovou knihu, musí býti vložena do pozemkové knihy, v níž jest zapsána příslušná nemovitost; nestačí, že listina o oné úpravě byla založena ve sbírce listin při zápisu týkajícím se jiné nemovitosti.

Jestliže se většina nových spoluvlastníků nedohodla na takovém užívání, jak bylo obsaženo v úmluvě sjednané předcházejícími spoluvlastníky nemovitosti, neváže ona úmluva menšinu nových spoluvlastníků, třebaž se většina spoluvlastníků ve skutečnosti (fakticky) řídila onou úmluvou.

(Rozh. ze dne 11. listopadu 1938, Rv II 231/38.)

Trhovou smlouvou z 9. listopadu 1901 koupili tehdejší vlastníci usedlosti č. p. 28 v M., č. p. 61 v M., č. p. 21 v M. a č. p. 34 v D. od Františka R., vlastníka usedlosti č. p. 10 v M., parcelu č. kat. 367/2 cesta, která byla zapsána do nové vložky č. 129 poz. knihy M. a připsána do vlastnictví každému k jedné ideální čtvrtině. Mezi ony spoluvlastníky byla pak rozdělena též od nich koupená parcela č. kat. 590,